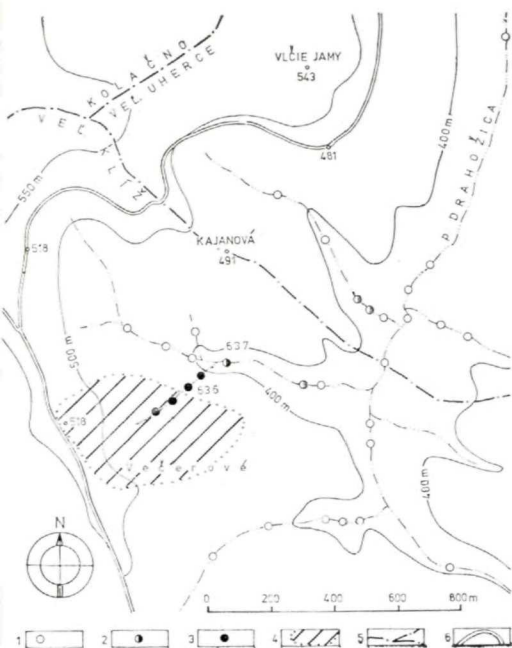

Obr. 2. Výskyt cinovca na lokalite Veľký Klíž, Drahožická dolina, terén Večerové

1 — šlichové vzorky s obsahom cinovca pod 10 zrn, 2 — šlichové vzorky s obsahom 11 až 100 zrn cinovca, 3 — šlichové vzorky s obsahom nad 101 zrn cinovca, 4 — znosová oblasť primárneho výskytu cinovca, 5 — katastrálne rozhranie obcí, 6 — štátna cesta Zlaté Moravce — Skýcov — Veľké Uherce — Partizánske

Fig. 2. Cassiterite occurrence at the Veľký Klíž locality, Drahožická dolina valley, Večerové terrain

1 — panning sample with cassiterite less than 10 grains, 2 — panning sample with cassiterite between 10—100 grains, 3 — panning sample with cassiterite over 101 grains, 4 — denudation area (primary occurrence of cassiterite), 5 — catastral boundaries, 6 — Zlaté Moravce — Skýcov — Veľké Uherce — Partizánske road

v prvom rade riešif geologickú situáciu a tektonickú stavbu, najmä vzťah kryštalinika a permu (autochtónnosť alebo tektonická superpozícia) a v neposlednom rade hlbšie analyzovať litologickú náplň kryštalinika.

Ako nové možno ešte uviesť aj zistené ojedinelé zrná cinovca v šlichoch na V od skôr známeho výskytu v Hlbokej doline. Žiaľ, aj tu kryštalinikum zaberá na povrchu len malú plochu a pokrývajú ho permské a mezozoické horniny, najmä v lineárnom pokračovaní spojnice dvoch teraz známych konkrétnych výskytov.

Záverom treba azda zdôrazniť, že druhý výskyt cinovca leží od skôr známeho vo vzdušnej vzdialenosti okolo 5 km v blízkosti možno antiklinálne vystupujúcej časti kryštalinika, kde sú sústredené aj ďalšie rudné indície a niektoré geochemické a minerálne anomálie (Sb, Cu, FeAsS, PbS a i.).

Geologický prieskum Bratislava

ukazuje, že sa priama spojnica obidvoch takmer 5 km vzdialených výskytov vo svojom západnom až západoseverozápadnom pokračovaní prezentuje sporadickými výskytmi cinovca v povodí Vyčomy (prítoky hlavne od hájovne Polhora na JZ) a Kolačnického potoka (prítoky idúce na S). Tento terén je silne zakrytý a podľa geologickej mapy ho buduje výlučne perm, ktorý je v nižších partiách, ale aj na niektorých kótach, obkolesený spodnotriasovým kremencom. Kryštalinikum je tu potvrdené, aj keď len z náhodných rekognoskácií, v podobe amfibolitov. Nepresnosti existujúcich podkladov, konštatované na viacerých miestach, zaväzujú

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTI

Peter Holec: **Veľké cicavce neogénu a bazálneho kvartéru oblastí Západných Karpát** (Bratislava 12. 2. 1981)

Cicavce sú z hľadiska biostratigrafie restríckých sedimentov terciéru a kvartéru významnou skupinou živočíchov. Významné sú aj z vývojového, paleoekologického, paleografického a paleoklimatického aspektu. Prednáška sa sústredila na dve skupiny veľkých cicavcov — hiparióny a mastodonty.

Nálezy hipariónov z územia Slovenska patria iba druhu *Hipparion primigenium* (H. v. Meyer). Na základe ich nálezov, ako aj sprievodnej fauny ďalších cicavcov sa stanovil vek sedimentov lokality Slepčany a Topoľčany ako vrchnomiocénny. Na lokalite Pezinok sa v podloží nálezovej vrstvy s hipariónom našla bohatá fauna mäkkýšov a ostrakód, ktorá umožňuje stanoviť vek vrstiev ako panón zóna E (Papp, 1951). Lokalitu Pezinok teda možno vekovo zaradiť do 11. biozóny (Mein, 1975), Slepčany a Topoľčany do 12. alebo 13. biozóny toho istého autora.

Najstaršou lokalitou s výskytom zvyškov mastodonta druhu *Zygodon turicensis* (Schinz) je Devínska Nová Ves—Sandberg. Vek lokality je veľmi dobre doložený množstvom fosilných vertebrát aj evertibrát. Zodpovedá šiestej biozóny (Mein, 1975).

Obťažnejšia je situácia na lokalite Nováky, kde sa nenašla nijaká sprievodná fauna, ale iba mastodonty *Zygodon turicensis* (Schinz). Ale našla sa tu pomerne bohatá flóra, ktorá indikuje vrchnomiocénny vek sedimentov.

Na lokalite Veľké Belice sa našli zvyšky mastodontov druhu *Mammuthus borsoni* (Hays) a *Anancus arvernensis* (Croizet et Jobert). Tieto druhy sa najčastejšie vyskytujú vo vrchnom pliocéne. V takom prípade pravdepodobne nejde o koncové druhy — progresívne formy, ich predchodcov, pretože na zuboch nie je vyvinutá cementová vrstva. Len pri druhu *A. arvernensis* je nepatrne vyvinutý cement v posledných synklinálach korunkovej časti stoličky. Vek tejto lokality je veľmi pravdepodobne spodnoplIOCénny.

Na lokalite Včeláre-veľkolom sa na rozdiel od predchádzajúcej lokality vyskytuje progresívna forma mastodonta *Anancus arvernensis* (Croizet et Jobert) s dobre vyvinutou cementovou vrstvou na korunke. Spolu s týmto druhom sa tu vyskytuje ďalšia lesná až džungľová fauna, ktorá svedčí o vrchnom pliocéne alebo o bazálnom kvartéri. Našli sa tu napríklad druhy rodov *Tapirus*, *Macaca*, *Ophisaurus* a i. Lokalitu zaraďujeme do 16. alebo 17. biozóny (Mein, 1975).

Aj na lokalite Strekov sa našli obdiva druhy mastodontov — *Mammuthus borsoni* (Hays) aj *Anancus arvernensis* (Croizet et Jobert). Faunu cicavcov odtiaľto určoval Schmidt a Halouzka (1970) a na základe fauny zistili kvartérny vek sedimentov.

Hiparióny aj mastodonty z nášho územia obývali podobné biotopy — lesy. Mastodonty vyhľadávali v rámci lesného biotopu vlhkejšie miesta v blízkosti stojatých alebo tečúcich vôd. Hiparióny zrejme obývali suchšie lesy. Ale treba brať do úvahy, že pri takom veľkom areáli, v akom tieto dva typy živočíchov žili, nemohli to byť zvieratá úzko špecializované na jediný biotop. Najmä koncové typy mastodontov mohli prechádzať aj do lesostepí a žiť v suchšom a chladnejšom prostredí, pretože prežili až do pleistocénu, na americkom kontinente až do začiatku holocénu.

Ján Babčan: Spôsoby prenikania granitoidných hornín do vrchnej časti zemskej kôry (Bratislava 2. 4. 1981)

Na zdôvodnenie spôsobu prenikania granitoidných hornín do vrchnej časti zemskej kôry sa použili kritériá vzniku a výstupu

iných typov magmatických hornín, resp. ich zodpovedajúcich magiem. Pokojný výstup bez vulkanických explózií majú magmy čadičového typu vznikajúceho pravdepodobne parciálnym tavením plášťových hornín, ktoré neobsahujú toľko plynu, aby mohol vyniesť obrovské množstvá vystaveného materiálu z hĺbín.

Plyn ako hnacia sila sa uplatňuje najmä tam, kde sa magma plášťového pôvodu kontaminuje kôrovým materiálom s vysokým obsahom prchavých zložiek. Pri horninách intermedialného typu sa podľa geochemických kritérií nedá usudzovať o kontaminovanom pôvode, ale o parciálnej anatexii alebo frakčnej krystalizácii hornín, resp. magiem čadičového typu.

Granitoidné horniny nevykazujú nijaké známky plášťového pôvodu. Predstavujú autonómny kôrový materiál, ktorý má s plášťom len nepriame spojenie cez tepelnú energiu čadičových magmatických kozubov. Jej pôsobením nastáva parciálne tavenie kôrových materiálov rozličného typu a vytavovanie žulového eutektika. Jeho výstup z hĺbín sa deje diapiricky, a to tak v roztavenej forme, ako aj vo forme stuhnutej taveniny.

Ján Babčan: Geochemia na 26. medzinárodnom geologickom kongrese v Paríži (Bratislava 17. 3. 1981)

Napriek tomu, že geochemia mala na 26. medzinárodnom geologickom kongrese vlastnú sekciu, referáty s touto tematikou boli temer vo všetkých sekciách. Najväčšia časť geochemických prác sa dotýkala geochemie organických látok. Druhou najväčšou skupinou boli referáty z hydrogeológie. Veľká pozornosť sa sústredila na geochemiu minerálov, rúd, rudných ložísk a ich genetickú problematiku. V regionálnej geochemii sa uplatňujú nové metódy a postupy umožňujúce najvyššiu mieru mechanizácie a automatizácie. Geochemická charakteristika hornín sa bežne dopĺňa údajmi o obsahu vzácnych zemín a zastúpení izotopov (K, Ar, Rb, Sr, O, U, Th, Nd, Sm). Obsah vzácnych zemín sa používa na rozlišovanie genézy hornín.

V geochemických, ale aj iných referátoch sa veľmi výrazne prejavovala tendencia po dynamike a po všestrannom hodnotení geologických procesov. Mnoho referátov vychádzalo z experimentálnych údajov, z rozmanitých fyzikálno-geochemických dedukcií, termodynamických a iných výpočtov, hodnotení PT podmienok a pod. V mnohých smeroch, azda viac ako doteraz, bolo badať čoraz hlbšiu integráciu geologických disciplín. Dôkazom toho bol aj fakt, že organizačnému výboru sa veľmi ťažko darilo zaraďovať referáty do sekcií podľa ich obsahu.